

KOMENTARI

na stratešku procjenu uticaja na životnu sredinu za LSL groblja u Ratiševini

Na osnovu uvida u Izvještaj o strateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu vezano za Lokalnu studiju lokacije groblja u Ratiševini, u Opštini Herceg Novi, dajemo sledeće primjedbe:

- Groblje se prema zakonu locira izvan naselja, udaljeno najmanje 500 m od posljednjih perifernih kuća. U slučaju groblja u Ratiševini je planirano na 300 m od najbližih naselja. Po zakonu se za lokaciju groblja bira ocjedan, porozan teren, sa što nižim nivoom podzemne vode, što ne odgovara za spomenutu lokaciju jer se radi o najnižoj visinskoj zoni koja gravitira na području (50 mnv) i slivnom području rijeke Sutorine.
- U Izvještaju se navodi da je ukupna površina groblja sa priključnim objektima 5.882.43 m² dok ne postoji procjena kolika će biti zainteresovanost građana za kupovinom grobnica na novom groblju u Ratiševini. Ne postoji evidencija o broju stanovnika u Herceg Novom koji nemaju grobnicu. U Lokalnom ekološkom akcionom planu za Opštinu Herceg Novi propisane su brojne mjere za poboljšanje stanja u životnoj sredini, pa stoji sljedeće: “za dimenzioniranje prostora groblja utvrđeni su normativi od 2.0 - 3.0 m², odnosno prosječno 2.5 m² po stanovniku”. U dokumentu ne postoji proračun koji govori o tome na osnovu čega je određena površina od 5.882.43 m².
- Teren pripada najnižoj visinskoj zoni Opštine Herceg Novi, gdje se lokacija groblja nalazi u slivnom području rijeke Sutorine koja u svojim peloidnim sedimentima nanosi tzv. ljekovito blato, po kojem je prepoznato Igalo i Insititut Simo Milošević. Mjere zaštite sa kopna podrazumijevaju kompletnu zaštitu sliva rijeke Sutorine i stroge mjere sprovođenja u priobalnoj zoni (Prostorni plan Crne Gore, Prostorni plan Opštine).
- U dijelu 3.3 posebni ciljevi (ciljani rezultati) zaštite životne sredine i tabeli Tabela 8. Opšti ciljevi, indikatori i ciljani rezultati, koji se žele postići primjenom Lokalne studije lokacije su vrlo problematični indikatori koji se koriste kao pokazatelji ostvarenog rezultata zaštite životne sredine. Tako npr. nije jasno kako Izvještaj o pejzažu ili Izvještaj o stanju vegetacije mogu doprinjeti očuvanju vegetacije i životne sredine. Isto važi i za Izvještaj o vodosnabdijevanju područja, Izvještaj o odvođenju komunalnih otpadnih voda, Izvještaj o održivom upravljanju krutim otpadom i slično.
- Ne treba zaboraviti da je Rijeka Sutorina prirodno stanište za staklastu jegulju te da je potrebno raditi na restauraciji i sanaciji ovog njenog prirodnog habitata, te je potrebno kao mjeru zaštite i unapređena predložiti nekoliko stavki u tom smislu. Često se u Izvještaju

navodi da je narušen izgled obale rijeke izgradnjom magacinskih prostora, da je urađena odavno prenamjena poljoprivrednog zemljišta u industrijsko, da je iskrčena šuma ...da se radi o "neurednoj i neprikladnoj deponiji" govori se i o osiromašnju životinjskih vrsta i slično. Vrijednost prostora se ne određuje prema tome kakvo ono ima u datom momentu, nego kakvu je imala, kakve su njene vrijednosti u netaknutom obliku. Apsolutno ne stoji da iz razloga trenutne devastacije prostora treba dodati još jednu – još trajniju, nego treba planirati mjere za rehabilitaciju i obnavljanje prirodnog okruženja.

- Klimatski efekti nijesu uzeti u obzir kod izrade Studije lokacije kao ni razrađeni seizmološki rizici u odnosu na osjetljive i poluosjetljive zone podzemnih voda.
- U dijelu 16. teškoće do kojih se došlo tokom prilikom formulisanja tehničkih podataka se kaže da "ni za šire područje Sutorinskog polja, sela Ratiševine, rijeke Sutorine, ili o biodiverzitetu, posebno o stanju ptica i divljači, ne postoje neka značajna ili ne postoje uopšte istraživanja, osim sporadičnih ispitivanja, kvaliteta voda, stanja zemljišta, konstatovanja katastra zagađivača, rađenih za potrebe «Instituta Dr Simo Milošević». Npr. konstatacija da ne postoje precizni podaci na osnovu kojih se može dati prikaz postojećeg stanja životne sredine te uopšte predlaganje mjera nije moguće bez validnih podataka, nije prihvatljiva! Neophodno je u fazi prije izrade studije lokacije obezbijediti valjane podatke, jer je u suprotnom izvještaj ništav i neozbiljan i stavlja građane pod veliki rizik od ovakvog budućeg zahvata (mislis se na groblje)!
- Oblast flora i fauna je izuzetno loše obrađena bez navođenja izvora podataka, ekspertske procjena i izlazaka na terene (kojih eksperata?) posebno ako znamo da se predložena lokacija nalazi u široj zoni budućeg nacionalnog parka Orjen.
- U dijelu 17. opis predviđenog programa praćenja stanja životne sredine, uključujući i zdravlje ljudi u toku realizacije studije lokacije (monitoring) se kaže da "nije ni ekonomski realno da bude podržan monitoring npr. zemljišta i voda, ali da "njegovo bliže okruženje sa deponijom zelenog otpada i deponijom krutog otpada, budu pod nekakvom kontrolom službe za praćenje stanja u životnoj sredini". Potrebno je jasno definisati ko radi monitoring čvrstog otpada (vijenci, cvijeće, mjesta za odlaganje, zapaljivost) ko radi monitoring voda i zemljišta, drenažnih puteva, odvoda atmosferskih voda (koje se samo uzgredno pominju, nema mjera za njihovo sprovođenje), monitoring privremene septičke jame, nivo voda i slično. Ovo je potrebno definisati u mjerama koje u potpunosti izostaju u dokumentu a bez mjera je dokument neupotrebljiv i postoji samo *pro forma*.
- Izvještaj prema zakonu o Strateškoj procjeni uticaja mora dati i alternativno rješenje. U Izvještaju stoji jasna činjenica da ovoga NEMA. Štaviše zaprepašćujući su navodi da "Inicijativa za ovu lokaciju da dobije namjenu za groblje potekla je od samog investitora, privatnog lica, koje na način želi da ostvari sopstvenu ideju lociranja i građenja novog groblja". Dakle rađen je prvo popis želja investitora a zatim se mijenja GUP i traže kompromisna rješenja". Pristup ukazuje na nepoštovanje zakonskih procedura u slučaju sprovođenja planskih dokumenata.

U Podgorici, 24. juna 2011. godine

GREEN HOME & MANS